

האם רואה חשבון חיצוני יכול להיות מואשם בעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד?

בלוג

בשנים האחרונות ניתן להבחין במגמה ברורה של החמרה בפיקוח והטלת אחריות על רואי חשבון חיצוניים ביחס לדיווחי התאגידים אותם הם מבקרים. הדבר בא לידי ביטוי בעיקר בנקיטת הליכי אכיפה מנהליים והליכים אזוריים כנגד רואי החשבון.

אי אפשר שלא לתהות האם מדובר ברתימה של הדין הפלילי להידוק הפיקוח על רואי חשבון באופן שנדחה בעבר בפסיקת בית המשפט העליון?

שאלה זו עמדה בבסיס החלטה שניתנה לאחרונה בבית המשפט המחוזי (המחלקה הכלכלית) בתפ (ת"א) 40955-07-19 **מדינת ישראל נ' עמיחי סגל**, שנתבקש להכריע בשאלה האם ניתן לייחס לרואה חשבון חיצוני, עבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד, בניגוד ללשון החוק ולהלכה הפסוקה.

שופט בית המשפט העליון המנוח, מישאל חשין, הידוע בלשונו הציורית, תיאר את המסלול שעובר דבר חקיקה מאז חקיקתו ועד לפירושו באמצעות הקבלה לעולם הבולט'רי.

"בית-המחוקקים נמשל לבית-מאפה. בעל המאפיה הוא - והוא בלבד - יקבע מה ייאפה ואימתי ייאפה, ואולם משעה שיצא המאפה מן התנור, נסתיימה מלאכתו של האופה, ולא הוא שיקבע מה טעמו של המאפה. וכבר לימדונו חז"ל, כי אין הנחתום מעיד על עיסתו. הנמשל יידרש מאליו: בית-המשפט בלבד - הוא שיקבע מה טעמו של המאפה, הוא שיקבע פירוש החוק מהו"

כאן עולה השאלה הבאה- האם היום ובהתחשב בשינויים דינמיים במציאות חיינו אותם לא צפו האופה או הטועם בזמנו, יכול דבר המאפה לשנות מטעמו?

מעשה שהיה כך היה, כנגד בעל השליטה לשעבר בקבוצת חברות בינלאומיות ובבית ההשקעות, הוגש כתב אישום בגין גניבה, תרמית בניירות ערך, הלבנת הון ורישום כוזב במסמכי תאגיד. יחד עם בעל השליטה, הואשם גם רואה החשבון המבקר בעבירת הרישום הכוזב. הטענה ביחס לרואה החשבון הייתה שהוא ביצע את עבירות הרישום הכוזב בצוותא עם בעל השליטה, שכן הוא היה מודע לכך שדוחות החברות שהוא נטל חלק בעריכתם, לא שיקפו פעולות פסולות כגון העברות כספים לחברות פרטיות של בעל השליטה.

ייחוס העבירה לרואה חשבון נשמע על פניו הגיוני, הרי מדובר במי שלכאורה היה מעורב בעריכת הדוחות הכספיים הכוזבים ואישר את תוכנם. אלא שבנקודה זו יש לקחת בחשבון כי טעמו של "דבר המאפה" שהוא סעיף 423 לחוק העונשין, הוכרע, על מרקמיו השונים בהלכת יפת של בית המשפט העליון. ההלכה קובעת בפשטות כי לא ניתן להעמיד לדין רואה חשבון מבקר כמבצע עבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד, אלא לכל היותר כמסייע, מאחר ורואה החשבון לא נמנה עם הגורמים החבים בעבירת הרישום הכוזב בלשון החוק.

זו בדיוק היתה טענתו של בא כוחו של רואה החשבון כטענה מקדמית בבית המשפט - אין מקום לייחס לרואה החשבון עבירה של רישום כוזב, באופן המנוגד ללשון החוק ולהלכת בית המשפט העליון.

המאשימה הכירה כמובן את לשון החוק והלכת יפת, אך לטעמה, בחלוף 24 שנים ממתן הלכה, הגיעה זמן של רוחות השינוי ביחס למעמדו של רואה החשבון החיצוני כשומר סף בחברה, לחלחל גם לדין הפלילי. לטענת המאשימה, אין להתמקד בלשון הסעיף בלבד וניתן להרשיע רואה חשבון בעבירה זו לאור תכלית העבירה. ובחזרה לעולם האפיייה, המאשימה טוענת שהגיעה השעה לטעימה חוזרת של דבר המאפה ולהכריע בנוגע לטעמו באופן שיהיה גם לטעמה (pun intended).

בית המשפט הסכים כי האכיפה והפיקוח על גורמים הנתפסים כשומרי סף בתאגיד, וביניהם רואי חשבון, הוחמרה. אלא, שלדעתו, אין מקום "לטעום את דבר המאפה" בשנית. ככל שהמאשימה סבורה שבשלה השעה להחזיר את רו"ח למעגל המבצעים העיקריים עליה לפנות למחוקק ולשכנעו בצורך לעשות כן. עד אז, הלכת יפת היא ההלכה לפיה יש להכריע בענין.

על פניו, עניין סגל לא טומן בחובו בשורה חדשנית. בסופו של יום (ותודות לסנגור עירני) בית המשפט מאמץ את הלכת בית המשפט העליון ומסרב לקבל את טענת המאשימה לפרשנות תכליתית הסותרת את ההלכה ואת לשון החוק. יחד עם זאת, העובדה כי למרות היכרותה את החוק והפסיקה, המאשימה בחרה להגיש את כתב האישום כך שהוא מייחס לרואה החשבון את עבירת הרישום הכוזב עצמה ולא את עבירה הסיוע, בהחלט מלמד על תפיסתה כי יש מקום לשימוש בהליך הפלילי כאמצעי נוסף לאכיפה ופיקוח כנגד רואי חשבון חיצוניים לתאגיד. הגישה הזו אולי נדחתה על ידי בית המשפט בעניין סגל, אך ניתן להניח שהמאשימה תנסה לאתגר את "טעמם" של דברי חקיקה נוספים באופן דומה ועלינו להיות עירניים לכך. מה שבטוח- ימים יגידו.

אנשי קשר

יחיאל ציפורי
עורך דין בכיר

הילה שמעון
שותפה